DISSERTATIO IVRIS PVBLICI
DE
FVNDAMENTO
DECIDENDI CONTROVERSIAS
DE
PRAECEDENTIA
INTER
LIBERAS GENTES,

QVAM
ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS
CONSENSV

PRAESIDE
DN. CHRISTIANO GOTHOFREDO
HOFFMANNO,
PROF. DE VERBOR. SIGNIFICAT. AC REGVLIS
IVRIS ORD.

AD D. XVI. MAII M D CC XXI.

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBIICIT

AVTOR ET RESPONDENS

M. CAROLVS GVILIELMVS GÆRTNER,
DRESD.

LIPSIÆ,
LITTERIS STOPFFELIANIS.
1749.

CAPVT I.

GENERALES DE PRÆCEDENTIA OBSERVATIONES.

§. I.

Nullæ in ſocietate humana majori cum contentione, imo aliquando vitæ & bonorum diſpendio, moveri ſolent lites, quam quæ de externis quibusdam & non raro in nuda opinione ac vanitate innixis honorum atque dignitatum ſignis inprimis de priore ac nobiliore loco ſive, ut voce minus latina uti liceat, de *Præcedentia* agitantur. Nihil enim mentem mortalium magis occœcat, quam proprius ille amor, qui plerumque in cauſa eſt, ut maximam de ſe ipſis concipiant homines exiſtimationem, (*a*) ſibique injuriam fieri credant, quoties famam, dignitatem, honores aliorum ſuis ornamentis, elogiis ac decoribus ſuperiores eſſe vident. Hinc non ſolum illuſtres perſonas funeſto ſæpius exitu de ejusmodi

(*a*) HOBBES. *de Cive cap. I. §. 4.*

modi negotiis inter ſe confligere videmus, verum etiam homines infimæ imo abjectæ conditionis ſibi invicem litem conteſtari deprehendimus, quoties alter ſuo honori id demi, quod alterius accedit, opinatur, (*b*) quibus tamen non male applicantur verba MARTIALIS, *per medium pugnas & prior ire lutum.* Et quotidiana docet experientia, quam periculoſi & perverſi mores ex corrupto, de honore & exiſtimatione conceptu, in rempublicam fuerint invecti, qui tanta cum rapiditate ſe propagarunt, ut vix duriſſimis legibus expelli ſive ſupprimi potuerint (*c*). Non novæ ſunt de *Duellorum* frequentia & levitate querelæ, & graviores in rebus publicis bene ordinatis conſtitutiones, quæ tamen hactenus vix ſuffecerunt ad corrigendam inveteratam conſuetudinem, quæ ſane graviſſimis laborat erroribus, inter quos non ultimo loco memorandum illud virulentum præjudicium: *nullam legem, non patris amorem, non Principis ſalutem, non conſervationem vitæ, non acquiſitionem honorum, verbo, nihil præferendum eſſe affectato illi honoris ſtudio.* Quæ eſt illorum Philoſophia, qui novam prorſus diſciplinam, legum humanarum atque divinarum plerumque ignaram, titulo *ſcientiæ cavalleriſticæ* finxerunt, cujus fundamenta atque principia ex recentioribus examinare ſunt aggreſſi (*d*) SCIPIO MAFFEI, AVDIGIERIVS & BASNAGIVS.

§. II.

(*b*) Exempla adduxit B. Dn. HORNIVS *de jure proëdriæ Dec. 2, n. 10.*

(*c*) Acta in Comitiis præſentibus pro coërcenda Duellorum frequentia v. apud HENNINGES in Meditat. ad Inſtrum. Pac.

(*d*) SCIPIO MAFFEI *della ſcienza chiamata cavallereſca libri tre.* in Roma MDCCX. AVDIGIER *de l' ancien & vrai uſage des Duels.* Paris MDCCXVII. *Diſſertation hiſtorique ſur les Duels & les Ordres de Chevalerie* par Mr. B.--- a Amſterd. MDCCXX.

§. II.

Hæc quæ tantas in privatorum commercio turbas, diſſidia, jurgia excitat dignitatis & honoris præſumptio, majoribus periculis & ſanguinolentis diſputationibus litigioſiſſimis involvit liberas reſpublicas & earum Principes ac Rectores, quorum omnino eſſe videtur, ut civitatis majeſtatem, exiſtimationem atque dignitatem illæſam ac incorruptam conſervent. Privatæ lites autoritate publica facile dirimi poſſunt: eminet legislatoris ſummi voluntas, in cujus arbitrio poſitum eſt, quos exiſtimationi ſubditorum velit ſtatuere terminos: a majeſtate diverſi dignitatum gradus reipublicæ membris aſſignantur. Præiverunt Romani atque Græci ſuo exemplo, apud quos Magiſtratus, & imperii Officiales eleganti ordine conſtituti, quorum dignitatem & honores cum legum Codices docent, tum doctiſſima ſcripta, & quidem inter antiqua: NOTITIA VTRAQVE DIGNITATVM CVM ORIENTIS TVM OCCIDENTIS a GVIDO PANCIROLLO, FRANCISCO RHVARDESIO & GVILIELMO MARANDO illuſtrata, ex recentioribus autem prolixe repræſentat IACOBVS GVTHERIVS. Integer quoque in D. IVSTINIANI Codice occurrit titulos, *ut dignitatum ordo ſervetur.* Prudenter quieti privatæ conſulit Princeps definiendo characterem & dignitatem ſubditorum: prudentius, ſi in deſcribendis honoribus atque prærogativis internarum qualitatum atque virtutum rationem habeat, quamvis praxis ſæpius ab hoc definiendæ dignitatis & exiſtimationis principio recedat. Interim nemo inficiabitur, Majeſtati facultatem concedendi honorum inſignia ac jura æque competere, atque ex ipſa tanquam fonte omnes in republica dignitates profluere, certum eſt: ut illis quoque calculum adjicere non

dubitemus, qui Collegia juridica, de controversiis circa subditorum dignitatem motis respondere posse, asserunt (e). Gravior multo atque magis ambigua est quæstio *de liberæ reipublicæ dignitate:* difficilius judicium *de gentis præ gente prærogativa, & quænam alteri loco cedere debeant, inferioremque occupare?* Rem hanc nodo Gordio intricatiorem esse existimant non pauci. Ἰδὲ Ῥόδος, ἰδὲ πήδημα, *ecce Rhodus, ecce saltus*, exclamat COCCEIUS (*f*). In diversissimas abeunt Iureconsulti opiniones, alii affectibus abrepti, alii præjudiciis imbuti, hanc materiam examinare aggressi, scopulos non evitant, & quandoque res minime cohærentes cumulant: alii usui atque consuetudini decidendas relinquunt has quæstiones & ex jure certam aliquam definitionem harum controversiarum dari posse desperant (*g*).

§. IIII.

Equidem nostrum in præsenti esse non existimamus, ut in recensione Scriptorum, qui nobilissimam hanc materiam excutere laborarunt, prolixi simus cum illorum catalogum multa cum cura ab aliis (*h*) digestum, non ignoremus, quos exscribere supersedemus. Id tamen operæ pretium esse credimus, ut in diversas clas-

(*e*) HORN. loc. loc. cit. Dec. 2. n. 4. §. 3.

(*f*) COCCEIUS *in differt. de præcedentia.*

(*g*) IAC. GOTHOFR. *diatriba de jure præcedentiæ in protheoria* §. 2. p. 6.

(*h*) IAC. GOTHOFREDUS in doctissima diatribe de jure præcedentiæ & quidem in protheoria §. 1. nullo tamen observato ordine & absque omni discrimine autores nominat, qui in illustrandis quæstionibus de proëdria occupati fuerunt. Paucos & selectos recenset Excell: STRUV. *in Bibliotheca Iuris selecta* Cap. XV. p. 889. edit. nov. Plures nominat LIPPENIUS ejusque Continuator *in Bibliotheca juridica* sub tit. *Præcedentia, Prærogativa, Proëdria.*

classes doctissima ac multa & varia doctrina repleta scripta distribuamus. Sunt enim, quædam *generalia* quædam *specialia*. GENERALIA scripta, quæ in hunc censum veniunt, omnem de præcedentia doctrinam exhaurire, eamque ad certa & determinata principia redigere laborarunt. Tentavit illud magnus Iureconsultus in elegantissima diatribe *de jure præcedentiæ*, (*i*) in qua solido & instructissimo apparatu fretus de dignitatibus, existimatione, titulis honorum similibusque differit, quæ ad eminentiorem evocare solent dignitatis gradum; magnam ubique in dissertatione judicii atque ingenii vim, quam rariorum exemplorum copia commendat, conspicimus, licet optandum, ut doctissimus Iureconsultus aliquando cum majori selectu ea usus fuisset. Hunc excepit *Reipublicæ Mindensis Syndicus* IACOBVS ANDREAS CRVSIVS (*k*) Iureconsultus in elegantiori litteratura non parum versatus, cujus *tractatus Politico-Iuridico-Historicus de Præeminentia, sessione, præcedentia & universo jure προεδρίας, libris quatuor absolutus* prostat, in quo omnes pene quæstiones circa hanc materiam occurrentes attigit, ad specialiores casus dilapsus de figendis decisionum fundamentis non adeo sollicitus. Huc potius respexisse videtur *Scabinus Electoralis & Prætor Brandenburgensis* BERNHARDVS ZIERITZIVS *in commentatiuncula*, uti appellat, *de Principum inter ipsos dignitatis prærogativa* (*l*); qui tamen multa a scopo aliena immiscuit & vulgares repetiit sibi plerumque contradicentes opiniones. Germanico idiomate Nobilis Silesius BALTH. SIGISM. STO-SCHIVS

(*i*) IAC. GOTHOFREDI *diatriba de jure præcedentiæ.* Genevæ. 1664.

(*k*) CRVSIVS *de Præeminentia &c.* Bremæ 1666.

(*l*) Ienæ 1675. excusa.

SCHIVS eandem materiam tractavit qui tamen eodem, quo ZIERITZIVS morbo laborat, imo, lectori affectato scribendi genere stomachum movet (*m*). Silentio præterimus dissertationes academicas BESOLDI, COCCEII, RHETII, IESSENII aliorumque, quorum ut mentionem in præsenti exercitatione faciamus, non deinceps abs re erit. Imo prolixum foret, eos nominare, qui quasi in transitu, aut ob materiæ affinitatem, quæstiones huc referendas, resolvere anni si sunt. Spectant ad hoc institutum, qui de *bonorum titulis, de dignitatibus, de ceremoniis atque solennitatibus* egerunt, quorum tantus est numerus, ut illis consignandis aliquot folia consumi facile possent. Optimo ordine atque concinna methodo tradidit varia, quæ ad formandam, de præcedentiis, doctrinam faciunt, *Clarissimus* STIEVIVS (*n*). Pauca sunt, quæ ZACHARIAS ZWANZIG Consiliarius quondam Aulicus Brandenburgensis in opere incomparabili, quod THEATRVM PRÆCEDENTIÆ (*o*) inscripsit, proposuit, & dispersæ in prolixo volumine Autoris sunt opiniones: Exempla controversiarum illustrium stupendo prorsus apparatu produxit Vir ad juvanda studia Iuris publici natus LVNIGIVS in Theatro Ceremoniali. Major Scriptorum, qui *speciales præcedentiarum* controversias publicis scriptis agitarunt, numerus. Hæ enim lites superiori seculo multo cum fervore a Viris doctissimis in arenam deductæ sunt: inprimis Hispani ac Galli invicem committebantur.

(*m*) Balthasar Siegismund von Stosch von dem Præcedenz oder Vorder-Rechte aller Potentaten und Republiquen in Europa, sammt einer sonderbahren Zugabe von der Hoheit des Ertz-Hertzoglichen Hauses Oesterreich. Breßlau 1677.

(*n*) Europäisches Hoff Ceremoniel. Leipzig 1715.

(*o*) Prodiit opus an. MDCCVI. sub ficto nomine *Ehrenhardi Zweyburgi* recusum anno 1709. novamque expectat editionem.

tur. Prodierunt PITHOEI, (p) VIGNIERII, (q) BIGNONII, (r) AVBERII, (s) MOLINÆI (t), FORCATVLI, (u) TENNEVRII, (x) GOTHOFREDI (y) SORELLII (z) aliique Gallorum causas agentes: Ex Hispanis Catholici Regis eminentiam propugnarunt MENCHACA (aa) CONRADVS (bb) IACOBVS VALDESIVS (cc) IACOBVS MAINHOLDVS GA-

(p) FRANC. PITHOEVS de la grandeur, droits & preeminences des Roys & de Royaume de France. 1598. in 8.

(q) NICOLAVS VIGNIER Raisons de presceance entre la France & l'Espagne, propose es par Augustin Granato avec les responses a chacune d'icelles. à Paris 1609. 8.

(r) HIERONYMI BIGNONII de l'excellence des Rois & de Royaume de France traitant de leur preseance & prerogative par dessus les autres. à Paris 1610. 8.

(s) AVBERY de la preminence de nos Roys Par. 1650.

(t) CAROLI MOLINÆI de Excellentia Regni & coronæ Franciæ Paris. 1561.

(u) STEPHANI FORCATVLI de Francorum Regum autoritate & imperio opus citat LE LONG in Bibliotheca Gallica Lib. III. Cap. V. p. 567. illudque in volumine operum Forcatuli an. 1595. impresso inveniri narrat: ibi tamen minime deprehenditur, hinc suspicamur aliud esse scriptum, quod ab eodem Autore *de Gallorum imperio & Philosophia Libris VII.* publici juris factum est impressum apud *Iacobum Chouet* 1595. in 8.

(x) Jac. Alex. TENNEVRII *de Regis Christianissimi Prærogativis.* Paris. 1561.

(y) Theod. GODEFROY memoires concernants la preseance des Roys de France. Paris. 1613.

(z) M. C. S. S. D. S. divers traitez sur les divits & les prærogatives des Roys de France. a Paris. 1666.

(aa) MENCHACA in controversiarum illustrium procem.

(bb) Lancell. CONRADVS in templo omnium judicum.

(cc) VALDESIVS de dignitate Regum Regnorumque Hispaniæ & honoratiori loco eis seu eorum legatis a conciliis ac romana sede jure debito *Granatæ* a. 1602. & *Francof.* 1625.

LERATVS (*dd*) CHIFLETIVS (*ee*) CAMILLVS BORELLVS. Anglorum iura examinarunt HOWELIVS (*ff*) KENSIEVS (*gg*). Præcedeutiam inter Legatos Regnorum Portugalliæ & Neapolis conſideravit BERNARDVS de BRAGA; ANTONIVS QVETTA (*hh*) quæſtionem *Rex Romanorum & Rex Francorum uter alterum præcedat* attigit. IVARVS HERZHOLMIVS de Regni Daniæ præcellentia egit (*ii*). THEODORVS GRASWINKELIVS diſſertatione prolixa jus præcedentiæ inter Venetam Rempublicam & Sabaudiæ Ducem diſcuſſit; Sabaudiæ prærogativas vindicavit auctor tractatus *de titulo regio domui Sabaudicæ competente* (*kk*;) Genuenſis Reipublicæ dignitatem aſſeruit PETRVS BAPTISTA BVRGVS (*ll*). De S. Romani Electorum & S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium præcedentia Diatribas quinque divulgavit IOAN. FREINSHEIMIVS.

(*dd*) GALERATVS de Titulis Philippi Auſtrii, Regis Catholici. Bononiæ 1573.

(*ee*) Jean. Jac. CHIFLETII de ampulla Remenſi ad dirimendam litem de Prærogativa Ordinis inter Reges. Antv. 1651.

(*ff*) Jac. HAVEL de præcedentia Regum Franciæ, Hiſpaniæ, Angliæ &c. Lond. 1664. Anglice & Latine per Haniſium in 8.

(*gg*) Geor. M. KENSIE defenſio antiquitatis regalis ſcotorum proſapiæ Trai. ad Rhen. 1689.

(*hh*) GOLDASTI Politica Imperialia Part. XI. p. 596.

(*ii*) HERZHOLMIVS de præcedentia regni Daniæ. Hafn. 1562.

(*kk*) Trattato del titolo regio devuto alla sereniſſima caſa di Savoia inſieme con un riſtretto delle rivolutioni del Reame di Cipri appartenente alle corona dell' altezza reale di Vittorio Amedeo Duca di Savoia Prencipe di Piemonte Re di Cipri. in Torino 1633.

(*ll*) Petr. Bapt. BVRGI de dignitate Genuenſis Reipublicæ diſceptatio. Genevæ. 1646.

HEIMIVS. Plures jam producere Scriptores supervacaneum esse credimus; sufficiant, quos nominavimus. Omnes pro asserenda certant prærogativa eorum, a quibus plerumque ad sustinendam causam fuerunt conducti. Multos deprehendimus eloquentissimos, qui magna cum cura collegerunt quicquid dici aut proferri potuit, magnam rationum atque argumentorum copiam observamus, quibus aciem quasi instruunt, paucissima id quod probare debent probant, si ornamenta demas quæ ab eloquentia & multivaria doctrina opinioni atque causæ defendendæ sunt adjecta: majorem imbecillitatem argumentorum sentimus, si a vulgaribus præjudiciis abstrahamus, & allegatas rationes sincere consideremus. Hæc nos commoverunt, ut nobilissimam hanc materiam illustrandam susciperemus, & in genuina fundamenta, ex quibus præcedentiarum controversiae decidi possent, inquisituri, quid ratio, quid usus, quid pacta in his negotiis valeant, videamus.

§. IV.

Praecedentiae vox, qua in praesenti utimur diversas admittit significationes, quarum una altera est laxior. Primo enim in sensu maxime proprio & vulgari *præcedentia* dicitur *jus locum priorem & honoratiorem occupandi.* Aliquando autem in prolixiori significatu accipitur, & *omnes complectitur eminentias, quibus alter alteri dignitate & honore præfertur, ac non solum ratione sessionis primarium sibi vendicat locum, verum etiam quavis alia occasione signa majoris existimationis sibi exhiberi postulat.* Ex qua descriptione intelligimus quam amplissimum sit praecedentiae ius, cum is qui illo prælationis privilegio gaudet, in diversissimis negotiis eminentiorem dignitatem aut distinctiores honores exigere soleat. Est

 igitur

igitur *præcedentiæ jus facultas aut majores aut priores honores sibi arrogandi.*

§. V.

Quod ad ipsa honorum signa attinet, ex quibus colligi potest competere alteri præ altero præcedentiam ac prærogativam quandam, ea quoad maximam partem ab humana dependent impositione, eorumque vix alia ratio, quam illa per usum introducta esse, dari poterit. Plurima enim ita sunt comparata, ut, cur aliter non fiant, dicere nequeas: imo observamus morum atque consuetudinum insignem diversitatem, ut alio loco ea habeantur pro testimoniis eminentiæ, quæ alibi inferiorem conditionem designant. Est apud quasdam gentes medius, apud alias locus a dextris, apud nonnullas a sinistris, honoratior. Antiqui sedere a dextris minus honorificum, quam sedere a sinistris censebant BELLARMINO referente, (*mm*) medius locus pene apud omnes gentes honestissimus fuit. De antiquis Germanis elegans producit testimonium ex *Posidonio* apud *Athenæum* CLVVERIVS (*nn*) *Convivæ*, inquit, *plures ad cœnam si conveniant in orbem consident: in medio vero præstantissimi sedes est ceu totius cœtus principis; ejus nimirum, qui ceteros vel bellica virtute ac dexteritate, vel nobilitate generis anteit, vel opibus. Huic proxime adsidet dominus convivii; & utrumque, deinceps pro splendore dignitatis, qua excellunt, his a tergo adstant, qui scuta pro armis gestant; hastati vero ex adverso in orbem; quemadmodnm domini sedentes cibum una cum ipsis capiunt:* Apud Italos locus honoratior creditur, qui muro vel parieti est proximus. Neque una atque constans omnium temporum de his honorum

(*mm*) BELLARMIN. lib. I. de incarnat.
(*nn*) CLVVERIVS *German. antiquæ lib. I.* c. 17. p. 127.

norum ſignis eſſe ſolet opinio, cum juniora quæ antiquioribus placuerunt plerumque reſpuant.

§. VI.

Prono ex dictis jam fluit alveo, *in actibus, ubi alteri concedenda eſt præcedentia, mores regionis & temporum genius attendantur.* Sed ſi concurrant, qui contrarias de actibus majorem aut inferiorem dignitatis conditionem innuentibus fovent opinionem, quæſtio oritur *ex cujus ſententia controverſia ſit dirimenda?* Nos, ſalvo aliorum judicio nobis perſuademus, quæſtionem hanc juxta illius opinionem decidendam eſſe, quem cedere oportet, nam illi incumbit ut teſtetur ſe præcedentiæ jus quod alteri debetur agnoſcere: imo cedendo cultum aliquem ac honorem ei exhibeat, cujus gratia ſe loco movit. Cæterum fatemur mores in urbanitatis ac reverentiæ negotiis non ſemper omnis rationis ac cauſæ expertes eſſe, ut non veroſimiliter aliquæ dari poſſint, quamvis non raro in illas inquirentes ſibi fingere ſoleant, quæ forte nulli eosdem mores introducentium in mentem venerunt.

§. VII.

Sed hoc loco non tam quærimus, quo modo præcedentia alteri tribuatur, cum illi varii atque diverſi ſint, quam, *unde jus illud deſcendat*, cujus autoritate illuſtres perſonae, liberae gentes ac principes alios praecedere ſolent? De privatorum controverſiis nobis non ſermo eſt, quod jam ſuperius monuimus: igitur publicas lites inter civitates liberas atque independentes eorumque capita ortas impraeſentiarum contemplari conſtituimus, examinaturi fundamenta ex quibus praecedentiarum praetextus hauriuntur. Aſt hic quoque diſtinctione aliqua opus habemus, cum civitates inter quas ejusmodi controverſiae ventilari poſſunt di-

versae sint naturae atque conditionis. Promo enim dantur respublicae liberae, quae nullo nexu alteri obnoxiae aut subjectae tenentur: Secundo aliae sunt civitates, quae arctiori quodam vinculo constrictae, intima quadam relatione sibi invicem junguntur & unum conficiunt corpus: nam cum membra hujus civitatis non ut privati homines aut subditi considerari debeant, altior in controversiis quoque praecedentiarum, quae inter illos oriri possunt, decidendis, quaerenda est aliqua norma & regula. Hinc etiam nobis haec observanda erit differentia, nostrumque institutum jam in duo abit capita, quorum primum fundamenta decidendi controversias praedentiarum inter Respublicas plane independentes tradit; alterum autem de fundamentis definiendi illas lites in Civitate ex multis illustribus membris composita quaerit, quam tamen disquisitionem alio loco & tempore suscipere constituimus. Igitur nunc pergendum ad

CAPUT II.

DE FUNDAMENTIS DEFINIENDI CONTROVERSIAS PRÆCEDENTIARUM INTER LIBERAS RESPUBLICAS.

§. I.

Libera Respublica ea nobis dicitur, quae nullam aliam agnoscit majestatem, aut nexu quodam sive subjectionis sive vasallagii alteri obnoxia est. Ea enim, quae in tali conditione versatur, non plene libera est, superiorem habet, quem revereatur, cuique vela jure meritoque submittat, non obstantibus splendidissimis quibuscunque titulis, qui haud sufficiunt tollendo nexui, aut aequalitati, multo minus superioritati introducendae: neque

neque laedit jura civitatis imperantis, si subjectae eminentioribus superbiant insignibus, quam quidam ipsa respublica, a qua altera dependet. Plena sunt historiarum monumenta exspecie destituti imperant, regna sibi subjecisse, Regesque vectigales effecisse, quod de Republ. Genuensi gloriatur BVRGVS (*a*). Roma ejectis Regibus, deletoque insigni hoc titulo, nullis cessit regnis, quorum si splendorem conculcare & contemnere posset, multum suae gloriae atque majestati accedere credidit: Ita nuda rerum nomina ad substantiam earum nihil conferunt, neque sollicite congesta epithetorum farrago plus juris tribuit (*b*): *Nihil est naturalius quam ut ille, qui alterius patrocinio, dominio aut protectioni subest, Patrono, Domino atque protectori honoratiorem concedat locum, eique de præcedentia nullas moveat lites.* Caeterum ex pactis aut usu facile constare poterit, quantus alteri debeatur Reipublicae honor, quae ipsi existimationis signa sint exhibenda, cum durissima alias foret conditio, si ex alterius libidine ac voluntate dependeret, quos sibi honores praestari velit, ipsique liberum esset, quovis tempore iis augendis aut immutandis studere. Quodsi autem Princeps vel Respublica in tali nexu cum alio Principe aut Republica constituitur, & nihilominus alia possidet, bona ac terras, quae nullius dominio, patrocinio aut protectioni sunt obnoxiae, tenebitur quidem omni tempore beneficii in se collati memoriam retinere, imo facere haud poterit, quo minus singulari honore Dominum directum, Patronum & Protectorem afficiat, quoties ipsi cum illo negotia intercedunt, quae ex feudo

(*a*) BVRGVS de Dignitate Reipublicæ Genuensis Cap. IV. p. 39.
(*b*) GRASWINCKEL. dissert. de jure præcedent. Cap. XV. p. m. 112.

feudo & clientela originem trahunt: in reliquis autem negotiis liberum ipsi est, suæ dignitati atque existimationi quovis consulere modo. Non enim protectio regulariter involvit subjectionem (*c*); quorsum respicit vulgatum illud: **Schuß und Schirm giebt keine Obrigkeit**; Quamvis non raro evenire soleat, ut, quæ sunt rerum humanarum vicissitudines, in illam facile degeneret, aut ad minimum innumeris litigiis ansam præbeat, cujus exempla in imperio nostro non fuerunt infrequentia (*d*).

§. II.

Monendum igitur erat, nos hoc loco considerare Principem nemini obnoxium, Civitatem liberam, quæ præter Deum neminem superiorem agnoscit. Gentes omni inter se commercio nequeunt renunciare; ab antiquissimis temporibus receptum, ut gravissima negotia tractent, congrediantur, deliberent, paciscantur, despondeant: aliquando ipsi civitatum Rectores ac Principes convenerunt (*e*), & mutuo colloquio maximas sæpius difficultates removerunt: infausto alio tempore congressu, ex quo novæ lites, odia, simultates, contemptus provenerunt. Tutius Legatorum sive Internunciorum opera uti: qui civitatem aut Principem a quo mandata acceperunt, repræsentare creduntur. Est vero illa repræsentatio vel *solennis*, vel *minus solennis*. *Solennem* eam appellamus, qua quis *charactere repræsentante*

(*c*) GROT. *de Iure belli & pacis* Cap. III. §. 21.

(*d*) Martin. MAGERVS in doctissimo tractatu *de advocatia armata*. Sententias augustissimi Cameræ judicii in causa Ingelsheim contra Pfalß apud MEISCHNER. Tom. II. l. 2. Dec. 4. n. 164.

(*e*) BOECL. differt. *de colloquiis & congressibus Principum.*

tante indutus personam Principis gerit, aut loco Reipublicæ adesse existimatur. Est ille character Ambassadoribus sive Legatis primi ordinis proprius (*f*) atque ex eo singulares profluunt honores ac prærogativæ, quibus Legati inferioris ordinis non solent gaudere (*g*), quæ tantæ sunt, ut a nonnullis pares habeantur ipsi Principi aut Reipublicæ debitis. Sed certum est omnem Legatum mittentis repræsentare personam, quamvis mores distinctionem aliquam fecerint; hinc *minus solennem* illam repræsentationem appellare non dubitavimus, licet enim huic illustris ille character minime impressus præsumatur, nemo tamen inficiari poterit, eum, quocunque titulo fuerit missus, considerandam esse tanquam personam mittentis loco præsentem. Haec repraesentatio minus solennis ad gerenda negotia imprimis, quae celeriorem expeditionem efflagitant, aptior visa est, quam illa solennis, quae multarum litium, controversiarum, mater esse solet, quibus raro aliquid proficiunt, potius relictis primariis negotiis, tempus solennitatibus protrahitur, aut inutilibus litigiis fallitur. Interim ex dictis constare poterit, saepius de praecedentia litibus occasionem affulgere, sive Principes ipsi congrediantur, sive Respublica cum altera tractet, sive Legati & Ministri mittentem repraesentent. Quamvis enim id certum sit, gravissima quaevis negotia tractari atque absolvi posse, ita, ut omnes de praecedentia lites ac quaestiones evitari queant: vidimus tamen de illis saepius quasi de summa salute, libertate atque juribus

C agi,

(*f*) CALLIERES *de la maniere de negotier avec les souverains.* Cap. 6. P. 69. WICQVEFORT l' Ambassadeur & ses fonctions Libr. I. p. 5.

(*g*) Dn. LVNIG. Theatr. Ceremon. Tom. I. p. 368.

agi, ac ſi omnis ſalus & felicitas, honor & majeſtas in prioritate ſeſſionis ſimilibusque externis honorum ſignis collocatae eſſent.

§. III.

Frequentes itaque ſolent de præcedentia lites & jurgia inter Principes ac Respublicas oriri: hinc non inutilis eſt ea diſquiſitio, quæ fundamenta harum litium componendarum examinat, atque in vim argumentorum inquirit, quibus multi de praecedentia quaſi optimo jure competendi differentes, utuntur. Tria autem hic obſervanda ſunt; in decidendis præcedentiarum controverſiis videndum, quid *Prudentia* ſuadeat, quid *Iuſtitia* jubeat, atque permittat, quid *Humanitas* commendet: hæc enim ab iis admodum confundi, qui Præcedentiarum materias publicis ſcriptis excuſſerunt, experientia docti novimus. Ea eſt humanarum rerum conditio, ut non omni tempore jure noſtro, licet perfectiſſimo, uti atque frui conſultum ſit: prudentia vult, ut aliquando quid perferamus, ut ſileamus, fierique illud patiamur, quod ſi de jure quæſtio ſit, optime prohiberi poterit. Silentio aliquando majores difficultates evitamus, majora pericula evademus, quam nimis inſiſtendo juri, obtinebimus. Hinc ſi in humanis negotiis juſtitiæ leges cum prudentiae conſiliis ſunt conferendae, neceſſaria illa & proficua eſt collatio in quaeſtionibus circa praecedentiam. Ex his principiis actiones liberarum gentium, magnorumque principum aut Miniſtrorum dijudicemus, quoties de praecedentia aut jam lites motae fuerunt, aut imminuerunt?

§. IV.

De Iure impraeſentiarum loquimur; id eſt, quaerimus rationes ex quibus Princeps aut Respublica praecedentiam ſibi aſſerere & ab aliis deſiderare queat, ut ipſi

ipſi cedant. Multa recenſeri ſolent argumenta, quae an ſatis ſtringant, videndum erit. Sed antequam pergimus, reſtat, ut circa quaeſtionem, *in quonam Jure, norma ac regula decidendæ quæſtionis de præcedentia deprehendatur?* mentem noſtram exponamus. Omne autem quod juſtum eſt, legem ſequitur. Aſt ad quas leges in ejusmodi controverſiis eſt recurrendum? Gentes quae liberae ſunt, alterius legibus ſubjectae non ſunt, illasque pro norma ſuarum actionum minime habebunt: Hinc concludimus, leges ex quibus lites praecedentiarum inter liberas civitates & principes examinari debent, non eſſe leges particulares unius Reipublicae, cum alteri nulla obſequii incumbat neceſſitas, quaevis civitas idem Ius ſtatuendi habeat, atque in hac libertate facile oriantur contrariae prorſus conſtitutiones & ſanctiones, quae nullo modo invicem conciliari queant. Haec eſt ratio, cur tot difficultates naſcantur, quoties in Principum aulis ceremoniarum modus mutatur, ubi extraneorum miniſtri admodum ſcrupuloſi ſunt, in admittendis novis moribus, quum ſibi legem dici vix patiantur. Hinc non alia ex his dubiis atque ambiguis negotiis evadendi invenitur via, quam ut Princeps ac Respublica omnem affectatae legislatoriae vel quaſi poteſtatis removeat ſuſpicionem, imprimis autem caveat, ne intuitu quorundam indulgentior, aliorum autem reſpectu rigidior videatur. Nihil facilius negotia ſimilia inextricabilibus difficultatibus involvere poteſt, quam neglectum aequalitatis ſtudium, cum Princeps aut Reſpublica aegerrime ferat, ſi aliquid conſtitui videat, quo ſola obligari debet, aliis libertate ad illarum exemplum ſe conformandi relicta. Illuſtre nobis praebet teſtimonium aula Sereniſſimi Daniae Regis, quae aliquot ab hinc annis a priſtina Legatos recipiendi & tractandi more receſſit, in-

troducto novo quodam ordine, quem *Reglement* appellare ſolemus. Ad hunc cum Legatus Anglicus *Dn. de Vernon* ſe accommodare dubitaret, juſſum Reginæ expectabat, ea vero annuente, litteras reverſales gallica lingua conſcriptas a Magiſtro Ceremoniarum accipiebat, quarum ſequens erat tenor: *Regiam Majeſtatem Daniæ ac Norwegiæ ex ore Conſiliariorum percepiſſe, Legatum extraordinarium Majeſtatis Regiæ Magnæ Brittaniæ declaraſſe, quod ipſi a Regina imperatum fuerit, ut Regis Daniæ ordinem noviſſime præſcriptum obſervare debeat, quoties a Regia Majeſtate ipſam adeundi facultatem impetraverit: dictam Majeſtatem Daniæ Regiam pro teſtimonio amicitiæ agnoſcere, quod Reginæ Magnæ Brittanniæ placuerit, ſuo exemplo aliis Principibus præire, atque mutationes in ceremoniis noviter factas, evitatis omnibus circa receptionem novæ ordinationis difficultatibus approbare: Daniæ Regiam Majeſtatem ſancte polliceri, ſe neminem extraneorum Legatorum ſecundi ordinis admiſſurum eſſe, qui non iisdem ceremoniis, quæ jam pro introductis habentur, ſe ſubmiſerit: interim ex Regio Mandato hanc declarationem conſcriptam & Legato Britannico inſinuandam eſſe.* Haffniæ d. 6. Maii 1702. Hunc agendi modum ſuadet prudentia. Sed ſi quis objecerit, majeſtati in territorio, cui præeſt, omnem Leges ferendi competere poteſtatem, ac ex illius dependere arbitrio, quos honores advenis Legatis extraneis ac ſimilibus perſonis exhiberi velit: qui enim præſcriptum modum obſervare recuſaverit, domi maneat, imprimis cum perſonæ publica authoritate munitæ plerumque ablegari ſoleant, cum mittentis eos recipi interſit. Neque inficiamur, huic objectioni aliquod Iuris adeſſe praeſidium. Aſt conſideremus, hac ratione commercium inter gentes, ex quo tamen innumeræ utilitates profluunt, facile interrumpi; alias Reſpublicas ac

Prin-

Principes eodem Iure uſuros eſſe; inde damnoſas colliſiones eſſe orturas; & tandem ea ſtatuta minime normam dare aliis conventibus atque congreſſibus, qui in tertio fiunt loco: tuto igitur concludimus, *præcedentiarum controverſias nulla ratione ex legibus particularibus unius alteriusve gentis decidendas eſſe.*

§. V.

Offerunt nobis alii D. IVSTINIANI, magni iſtius legislatoris, legum volumina: in his enim nonnullorum judicio difficillimorum quorumcunque caſuum reſolutiones occurrunt, quidni etiam de Præcedentiarum controverſiis dirimendis audiendus eſt TRIBONIANVS? Nobis alia ſedet ſententia, qui huic Iuri, ſi quam, non aliam quam Iuris privati tribuimus auctoritatem: in publicis controverſiis, imprimis inter liberas gentes agitatis, ſileant Leges privatæ, & nemo forte hoc noſtro ævo ad hunc Romanæ Iuriſprudentiæ Codicem in litibus illuſtrioribus componendis provocabit. Hinc non prolixi ſumus in oppugnando vulgari illo præjudicio, leges Romanas fontes decidendi publicas controverſias præbere: excuſſerunt noſtra tempora eam peregrini juris ſervitutem, quæ liberiora ab effatis Romanorum non ubique dependent. Plura non adjicimus, ne centies dicta repetamus. Satisfecerunt alii objectionibus, quæ pro autoritate Romanarum Legum in controverſiis liberarum gentium præferri ſolent; in earum doctrina atque argumentis acquieſcere nobis jam placet. Gravior ſurgit quæſtio: *quænam in his Præcedentiarum controverſiis juris Canonici ſit autoritas?* Ardua & majoribus dubiis implicita quæſtio: illi enim aliæ plures involvuntur; non enim in ea de autoritate Voluminis juridici ac Codicis cujusdam, ſed *de Conditoris, id eſt, ſummi Pontificis juribus* agitur, quæ ſi in dirimendis Præce-

dentiarum Controverſiis vacillant, omnem canonici Iuris autoritatem in ſimilibus quæſtionibus abripiunt.

§. VI.

Ius canonicum *eſt jus, quod Eccleſia ſibi conſtituit* (*h*). Eccleſia enim multis abhinc ſeculis civitatis formam induit, ſuasque leges, & ſpeciale forum habuit. Anceps diu fuit quæſtio, quæ *in republica eccleſiaſtica regiminis forma ſit introducenda*: eoque res devenerunt, ut tandem in monarchiam degeneraret, cui Pontifex Romanus præſidere voluit, a quo, tanquam ſummo in Eccleſia Monarcha, omnes pontificiæ ſedi obſtrictæ respublicæ leges quodammodo acciperent. Eſt ea respublica ampliſſima, ſi conſideremus fines, quibus continetur, qui in plurima Europæ regna & provincias ſe extendunt: ut hactenus nulla fuerit monarchia, quæ ad magnitudinem & prolixitatem monarchiæ illae pontificiae acceſſerit. Hinc non dubitat BAYLIVS (*i*) conditores Imperii Eccleſiaſtici cum maximis heroibus comparare, qui multa cum fortitudine & invicta conſtantia in crudeliſſimis prœliis & conflictibus comparuerunt. Merentur verba ingenioſiſſimi Scriptoris ut hic referantur: *easdem artes*, inquit, *ad occupandum in Eccleſiam imperium, quæ ad regni ſive imperii civilis acquiſitionem neceſſariæ fuerunt. Autoritas Pontificum, quæ ad tantum faſtigium aſcendit, majorem meretur admirationem, quam vaſtæ Romanæ Monarchiæ inſtitutio: credimus, divina quadam prædeſtinatione civitatem illam primum evaſiſſe mobile qualitatum ac virtutum; quæ ad jacienda fundamenta tanti imperii requirebantur. Non ſine ſtupore conſideramus, Eccleſiam*

(*h*) FRANC. de ROY juris canonici inſtitutionum tit. 1. p. 26.
(*i*) BAYLE in dictionario ſub voce Gregorii VII. Tom. II. p. 1310.

siam armis modo spiritualibus verbi divini instructam, cujusque praesidium in solo Evangelio, quod humilitatem atque pauperitatem commendat, reperitur, eo tamen temeritatis processisse, ut ad dominatum quendam in omnes terrarum Reges aspiraverit, id tamen supra omnem positum est admirationem, illud sedis romanae consilium vanitatis ambitionisque plenum, tam felici successu atque eventu fuisse beatum.

§. VII.

Haec regnandi libido non solum ecclesiam christianam afflixit, & absolutam quandam edicendi potestatem rapuit; verum etiam ulterius in jura Principum & Rerumpublicarum majestatica grassabatur. Erigebat Pontifex tribunal quasi supremum in Christiano Orbe, ad quod etiam causae Christianorum Principum devolvi possent: Ipse Iudex summus praesidebat sub praetextu ementiti cujusdam Vicariatus. Tantam spirant superbiam verba GREGORII VII. quibus Patres concilii Romani allocutus est (*k*): *Agite nunc quaeso, Patres & Principes sanctissimi, ut omnis mundus* intelligat & cognoscat, *quia si potestis in coelo ligare & solvere, potestis in terra Imperia, Regna, Principatus, Ducatus, Marchias, Comitatus & omnium hominum possessiones pro meritis tollere unicuique & concedere.* Quid arrogantius atque inhumanius dici poterat? Expeditius iter ad enormem hanc potentiam reddidit superstitio istorum temporum, quae doctrina de Pontificis summa auctoritate inebriata erat. Non miramur, quod primum sibi inter omnes Reges ac Principes locum arrogaverit Praesul Romanus, licet titulum *Servi Servorum* (*l*) affectaverit; quem & hodie adhuc

(*k*) ALEXANDRI Dissert. 2. *in Historiam Ecclesiasticam Sec. XI. & XII.*

(*l*) IOH. FRIDER. MAYERI *Dissert. Histor. Theolog. de titulo Pontificis Romani Servi Servorum.*

adhuc in *Bullis* adhibere ſolet, cum in *breviam* epigrapha nuda vox *Papa* legatur. Creverunt tituli, inſignia, honores, cum arrogantia Præſulum Romanorum. Hinc, qui olim nomen illius, cui ſcribebant, ſuo præponebant, quod a Leonis Magni temporibus ad Ioannem usque octavum in uſu fuiſſe nonnullis videtur, a Nicolai I. tempore certa quaſi lege Regum atque Epiſcoporum nominibus ſuum præpoſuerunt (*m*). Refert antiquum litteras ſcribendi modum LIBER DIVRNVS (*n*) a IOANNE GARNERIO editus. Memorat *ſuperſcriptionem* ad Principem ſive Imperatorem orientalem directam ſequenti ratione factam: *Domino piiſſimo & ſereniſſimo Victori ac triumphatori filio, amatori Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti, Ill. Auguſto, Ill. Epiſcopus, Servus Servorum Dei.* Ipſa *filiorum* appellatio, quamvis humana & amoris plena videatur, in odium Principum atque Regum ſe aliquando convertit, cum Pontifices nimia ſæpius ſub filialis obſequii titulo poſtulaverint.

§. VIII.

Non anxie conquirenda ſunt pontificiæ ambitionis ſpecimina: Adſunt nobis teſtes ipſius aulæ Romanæ Scriptores, inter quos jam ad manus ſunt MARCELLI (*o*) *Archi-Epiſcopi* Corcyrenſis libri tres *ſacrarum ceremonia-*

(*m*) PETR. IOS. CANTELIVS in hiſtoria metropolitanarum urbium. Part. 2. p. 150.

(*n*) LIBER DIVRNVS *Romanorum Pontificum ex antiquiſſimo Codice MS. nunc primum in lucem editus opera & ſtudio Ioannis Garnerii.* Pariſ. 1680. Tit. I. p. 2.

(*o*) Edidit CHRIST. MARCELLVS & quidem cum pontificio privilegio LEONIS X. *Rituum eccleſiaſticorum, ſive ſacrarum ceremoniarum libros tres.* Hanc editionem graviter tulit PARIS de CRASSIS, Ceremoniarum tunc in Urbe Magiſter, ratus, arcanos ejusmodi eccleſiæ ritus non eſſe proferendos in vulgus

remoniarum sive rituum Ecclesiasticorum, in his enim *de reverentiis, quæ Romano Pontifici exhibentur*, sequentia leguntur: *Omnes mortales & præsertim Christi fideles, cujuscunque sint dignitatis & præeminentiæ cum primum in conspectum Pontificis adveniunt distantibus spatiis ter debent ante illum genu flectere, & in honorem Salvatoris nostri Jesu Christi, cujus vices in terris gerit, ejus pedes osculari. Imperator, Reges, maximi Principes, Principum seu Potentatuum Oratores prima vice & ad osculum manus & oris recipiuntur, alii ad pedes tantum &c.* E contrario Romanus Episcopus, qui tot & tantos honores sibi exhiberi jubet, teste eodem MARCELLO *nemini mortalium reverentiam facit assurgendo manifeste, aut caput inclinando, seu detegendo. Romanorum vero Imperatori postquam illum sedens ad osculum pedis & manus suscepit, aliquantulum assurgit ad oris osculum mutuo charitatis amplexu illum benigne recipiens: idem aliquando facit & magnis regibus. Cæteros omnes tam principes quam prælatos cujuscunque dignitatis sint, cum ad oris osculum eos recipit, non assurgit, sed sedens recipit. Consueverunt tamen Pontifices Cardinalibus & maximis Principibus privatim adventantibus & reverentiam facientibus, cum non sint in Pontificalibus aliquantulum*

D

vulgus, ne in contemtum tandem veniant. Unde querelas de hac editione deposuit apud Pontificem, apud quem accusavit plagii Archiepiscopum Corcyrensem, propterea, quod Augustini Piccolominei opus de sacris ceremoniis sub suo nomine vulgasset. Imo petiit Paris *librum ceremoniarum nuper impressum omnino comburi simul cum falso autore, aut saltem ipsum autorem corrigi & fustigari.* Hæc refert MABILLONIUS *Musæi Italici Tom. II.* Comment. p. V. & VI. qui etiam p. 587. ex Diario *Paridis de Crassis* excerpsit, quæ de Corcyrensis libro & plagio agunt.

Dalmatia, Croatia, Servia, Rascia, Bosnia, Bulgaria, Hungaria, Polonia, Lithuania, Russia, Bohemia, Saxonia, Bamberga, Dania, Norwegia, Suecia, & ultra Europæ fines, Gerba, Insulæ Cercinæ, Fortunatæ Insulæ, Armenia &c. Sed non suscipimus examinandum hunc catalogum, circa quem multa moneri possent.

§. X.

Tam secundis aulæ romanæ rebus non miramur, Pontificem Romanum olim in controversiis præcedentiarum certo modo supremum egisse judicem. Dignitas Principum ex loco, quem in capella summi Pontificis (r) occupare solebant, æstimabatur: neque tamen perpetuus & immutabilis ordo fuit, quod ex illius diversa consignatione (s) patet & ex litibus constat, quæ multo cum fervore inter ipsos Reges ac Principes agitatæ sunt. Neque dubitarunt Principes de primo loco controvertentes ad curiæ Romanæ decisionem provocare. An serio, dicant alii: cum pene omni occasione, qua in simili causa sedis romanæ autoritas implorata est, provocantis conditio favorabilior extiterit, suæque sententiæ patrocinium in Pontificiæ sedis decreto inventurum crediderit. Ita Maximiliano II. imperante Galliæ Legatus Episcopus Rhedonensis litem inter Hispaniam & Galliam de præcedentia Pontificis autoritate dirimendam existimans, repulsam tulit; quod ex litteris Maximiliani II. ad Galliæ Regem datis discimus, quas Imperator FERDINANDVS III. auspiciis ipsis tractatuum Westphalicorum produxit, cum Legatis suis rationem præscriberet, qua se gerere deberent, si forte lis

 atque

(r) MARCELLVS Lib. 3. Sect. 2. p. 292. *de ordine sedendi in capella Papæ.*

(s) THEATRVM CEREMONIALE Tom. I. p. 8. & 11.

atque contentio Hispaniæ inter atque Galliæ Legatos nascerentur. In ipsis autem litteris Maximiliani sequentia recensentur: *Etsi enim ad nos antehac ex urbe perlatum & nunciatum fuerit, SANCTISSIMVM DOMINVM super ista controversia decretum quoddam promulgasse, quod nos suo loco relinquimus, neque id hoc tempore probare vel improbare cogitamus: Novit tamen serenitas Vestra, ea quæ Sanctitas sua in curia sua de rebus ejusmodi profanis statuere & præscribere solet, ad nos nihil pertinere, neque enim credimus animum Sanctitatis suæ unquam fuisse, vel adhuc esse, quod nos instar nudi executoris debeamus ejusmodi decreta & constitntiones sanctitatis suæ executioni mandare. Nam quemadmodum nobis videtur, æquum est, nos indifferentes in omnibus rebus, in quibus sanctitas sua se judicem constituit, simpliciter & absque omni sive judiciali, sive extrajudiciali cognitione judicium & voluntatem sanctitatis suæ sequi* (*t*).

§. XI.

Egregie & solide imo dignitati Principum convenientia hæc statuta atque dicta sunt. Nimia sibi sumit Romanus Præsul, si lites ac controversias liberas inter gentes & respublicas enatas ad sua judicia trahere velit. Sit ipsi potestas in *spiritualibus atque ecclesiasticis:* ut ex principiis romanæ Ecclesiæ loquamur: ne turbet Principes ac Respublicas in negotiis mere *secularibus* atque *mundanis.* Non nova hæc est distinctio, quibus aliqui Pontifices autoritatem certis cancellis includi posse crediderunt, fingentes duplicem in Pontifice personam *spiritualem* alteram, alteram *secularem;* quoad priorem omnes capiti Ecclesiæ exhibendos esse honores concedunt: in posteriori tamen sensu Papam non alia contemplan-

(*t*) LONDORP. *Actor. Publicor.* Tom. VI. p. 318. & 319.

templantur ratione, quam uti ſecularem quemvis Principem, contra quem arma capi, cujusque injuſta vota, deſideria & conatus reprimi poſſunt. Salva res eſt. Sed nobis videtur hac diſtinctione exorbitans poteſtas nondum juſtis limitibus incluſa: Hactenus enim in ambiguo fuit, quæ ſit *eccleſiaſtica*, quæ *ſecularis* Pontificis perſona, æque ut incertum adhuc eſt, nullaque accurata definitione quæſitum, quæ cauſæ ad eccleſiaſticas, quæ ad ſeculares ſint referendæ, de qua confuſione aliquoties in Germania conqueſti ſunt Proceres. Aſt nondum hoc finium regundorum judicium inſtitutum eſt. Spem aliquando fecerat invictiſſimi Cæſaris IOSEPHI I. Capitulatio Art. XVIII. in quo promittebatur: *imperatorem laboraturum, ut cauſæ ſeculares ab eccleſiaſticis diſtinguantur:* Wir wollen daran ſeyn, daß die *cauſæ ſeculares ab eccleſiaſticis* rechtlich *diſtinguiret*, auch die darunter vorkommende zweyfelhaffte Fälle durch gütliche mit dem Päbſtlichen Stuhle vornehmende Handlung und Vergleich erlediget, vor der geiſt-und weltlichen Obrigkeit einer jeden ihr Recht und *Iudicatur* ohngeſtört gelaſſen werde. Forte romana curia accuratam huius differentiæ in utroque foro deciſionem maximopere evitabit: hactenus enim ex incertitudine atque confuſione principiorum, a quibus ſolida præſentis quæſtionis reſolutio dependet, pro temporum atque perſonarum conditione hauſit utilitatem, nondum forte abjecta mente, recuperandi priſtinam uſurpatam poteſtatem, quam moratiora & ſaniora haec tempora in omnibus pene Orbis Chriſtiani Rebuspublicis excuſſerunt. Interim periculoſa rurſus propagarunt Romanenſes Scriptores principia, inter quos eminuit BELLARMINVS (*u*), qui modeſtiori dicendi genere uſus

 Romani

(*u*) BELLARMINVS in libello de Romano Pontifice Confer. BAYLE in Dictionario ſub voce BELLARMIN.

Romani Praesulis potestatem in ecclesiasticis ac spiritualibus *directam*, in secularibus *indirectam* esse statuit: mediam elegisse viam visus, utrosque offendit & Principes & Pontifices: atro quoque calculo scriptum ejus notatum a Sixto V. cum directam in secularibus aeque ac in spiritualibus tribui sibi voluit potestatem; de qua tamen sententia superiori seculo innumeris pene scriptis concertatum, quorum Catalogum prolixissimum nobis dederunt Viri Celeberrimi CASPAR SAGITTARIVS & IOH. ANDREAS SCHMIDIVS (x).

§. XII.

Nimiam incideremus forte prolixitatem, si impraesentiarum originem tantae potestatis examinandam susciperemus, cum mirandum sit, Praesulem Romanum, potentissimos Reges, Principes atque Respublicas suo judicio atque curiae submittere tentasse, idque non infelici successu: sed non altius repetendae erunt causae, quarum prima & ultima est praejudicium infallibilis sanctitatis & concrediti Vicariatus, cujus divinam institutionem ea seculorum barbarie ac ignorantia gentibus persuadere non impossibile erat. Hinc, nisi fallimur, haec initia, hic processus fuit. Sedis Romanae Majestas auctoritati, quam Ecclesia sibi comparavit, innititur: Iura enim Ecclesiæ successu temporis in Pontificem Romanum translata, sive ab illo usurpata sunt, eadem quidem ratione, qua in Republica quadam civili majestas apud populum residens uni personae tradi potest. Iam non quaerimus, quo jure Ecclesia similem potestatem sibi arrogaverit, quam periculosa sit illa doctrina, Rempublicam esse in Ecclesia, satis est monuisse: Ecclesiam Christianam non modo

(x) In Introductione ad Historiam Ecclesiasticam, C. 27. p. 713.

do ſe in formam civilis ſocietatis compoſuiſſe, verum etiam imperium in ipſas civitates ſeculares variis praetextibus occupaſſe, imprimis autem jus diſtribuendi dignitates atque honores pro meritis, quibus Eccleſia ornata fuit, exercuiſſe. Opportunam praebebant occaſionem Concilia, in quibus Principes Chriſtiani olim praeſentes eſſe ſolebant: magna in his conventibus animi contentione de ſeſſionis ac loci praerogativa agebatur, decidentibus quandoque Concilii Patribus. Ordinem olím obſervatum, ex PARIDIS de CRASSIS libello ſub Iulio II. in illud argumentum edito, nec non IVLII II Epiſtola, quam ad Principes Chriſtianos ſcripſit contra Cardinales, qui ab ipſo deſciverant, refert CANTELIVS (y): *Quo vero loco*, inquit, *Principum Legati alias ſederint, in Synodis paucis accipe; Primas tulit Imperator, ſecundus Francorum Rex---tantaque religione ea ſedendi, ſive lex, ſive conſuetudo ſervata eſt, ut ne in mentem quidem venerit, cæteric Regibus ante Annum MDLVIII. cum Rege Galliæ de loci prærogativa contendere. Hos excipiebant Reges Caſteilæ, Arragoniæ, Luſitaniæ, quibus parem ſibi honorem tribuebat Angliæ Rex: deinde Siciliæ Rex, qui Luſitano, Scotiæ, qui Hungaro ſuperiorem ſe prædicabat: denique cæteri Reges Navarræ, Bohemiæ, Poloniæ, Daniæ Regibus ut dignitate, ita loci honore proximi erant Duces, e quibus agmen ducebat Dux Britanniæ, tum Burgundiæ, Bavariæ, Comes Palatinus, Dux Saxoniæ, Marchio Brandenburgenſis, Duces Auſtriæ, Sabaudiæ, Mediolani, Venetiarum, Lotharingiæ, Borbonius, Aurelianenſis, Genuenſis & Ferrarienſis.* Sed optime addit *Cantelius*, quod non auſit, eo quo recenſuit ordine omnes conſediſſe, praeſtare: imo putat, cum jam multorum Principum ſtirps extincta ſit;

(y) CANTELIVS l. cit. p. 134.

ſit; aliorum vero jura multis decorata honoribus; hinc quis cuique ſua ætate debeatur locus, nec ſui juris eſſe definire nec conſilii. Imo ſi hiſtoriarum, quae de Conciliis egerunt, monumenta conſulamus, difficillimas ſemper in conciliis de praecedentia motas eſſe diſputationes, obſervamus. In Concilio Baſileenſi Dux Sabaudiae querelas contra Ducis Burgundiae Oratores movit, quibus Legati Ducis cedere nolebant, vix tamen (z) ut praeirent ſperare poterant. Tandem in eum modum compoſita controverſia, ut dexter Burgundioni locus poſt Patriarcham Alexandrinum, ſiniſter poſt Antiochenum Sabaudo aſſignaretur, addita declaratione, hunc quam proximum a Burgundione eſſe honoratiorem. Reclamavit Amadeus his auditis, & per litteras cum Patribus graviter expoſtulavit, *in ſedibus Oratorum ſuorum prægravari ſe non ferens*, ut conſtat ex Epiſtola, quæ inter acta Concilii excuſa legitur: Imo habuerunt Oratores Amadei conteſtationem ad Patres, ne quo præjudicio domini ſui dignitas læderetur, quam prolixe recenſet *Sabaudiæ Ducis Hiſtoriographus* (*aa*). ex qua notari merentur ſequentia: *Sunt Ambaſciatores Illuſtriſſimi Principis Dn. Ducis Sabaudiæ, videlicet Dominus Epiſcopus Bellicenſis & alii ſui collegæ contenti acceptare locum, quem eis aſſignat hæc Sancta Synodus in ſeſſionibus, congregationibus generalibus & aliis actibus publicis & privatis; ad ſiniſtram partem, immediate poſt Patriarcham Antiochenum, niſi de novo ſubveniant aliqui Regum vel Ducum Ambaſciatores,* qui

(z) HARDVINVS in Actis Concilior. Tom. VIII.

(*aa*) In libro Parſiis a. 1626. impreſſo, cui titulus: *Amadeus Pacificus ſeu de Eugenii IV. & Amadei Sabaudiæ Ducis in ſua obedientia felicis Papæ V. nuncupati controverſiis Commentarius juſſu Sereniſſimi Ducis ab ejus Hiſtoriographo digeſtus* p. 9. ÆNEAS SYLVIUS *lib. II. de geſtis Concil. Baſil.*

qui jure suo præcedere debeant, ad evitationem cujuscunque turbationis & scandali; Protestatione tamen præhabita & admissa per sanctam congregationem generalem, quod possint & valeant probare, quoties opportunum fuerit & eis videbitur &c. in Concilio Tridentino eadem agebatur causa, surgentibus gravissimis de prærogativa & sessione litibus, ita ut Patres speciali decreto cavere voluerint, nemini ex loco sessionis similibusque actibus præjudicium aliquod timendum esse. Verba Decreti refert PALLAVICINVS (bb) *Declarat sancta Synodus ex loco assignato Oratoribus tam Ecclesiasticis quam secularibus in sedendo, incedendo aut quibuscunque aliis actibus, nullum cuiquam eorum factum fuisse præjudicium, sed omnia illorum & Imperatoris, Regum, Rerumpublicarum ac Principum suorum jura & prærogativas illæsas & salvas esse, in eodemque permanere, prout ante præsens Concilium reperiebatur.*

§. XIII.

Satis &, quod forte multis videbitur, nimis prolixe de autoritate summi Pontificis, Conciliorum, imo ipsius Ecclesiæ in decidendis præcedentiarum controversiis egimus, quibus omnibus denegavimus potestatem jus inter liberas respublicas in his caussis decidendi, nisi quatenus sponte se arbitrio ac sententiæ in romana curia ferendæ submittere velint. Quod tamen multi vix credere poterunt esse consilii; ac tale arbitrium sine periculo jurisdictionis novæ fundandæ haud agnoscitur. Neque nos pœnitet, circa hanc materiam excutiendam quodammodo fuisse prolixos, cum olim maxima vis argumentorum de præcedentia prolatorum ex his fontibus fuerit petita. Si enim affirmamus Eccle-

E fiam

(b) PALLAVICINVS in histor. Concil. Tridentini Lib. 24. Cap. 8. p. 309. PAVLI SARPI histor. *concilii Trident.* Lib. 8.

ſiam, Concilia, Pontificem Principibus atque Rebus publicis locum, ſeſſionem & prærogativam ſua autoritate minime concedere poſſe, non negabimus, in his litibus atque controverſiis parum præſidii a legibus eccleſiaſticis, juribus canonicis, Pontificum decretalibus, conciliorum decretis, ac ſimilibus expectari & proinde alia deciſionum fundamenta quærenda eſſe, quamvis ſcripta plurima doceant, ex his principiis primaria prærogativæ argumenta hauſta eſſe. Quid quæſo, Eccleſiæ cum dignitatibus humani negotii, quæ a ſuo fundatore, nullam magis, quam humilitatem commendatam accipit virtutem; unde Eccleſiæ poteſtas definiendi præcedentiarum lites, quæ curam magis æternarum quam temporalium rerum habere debet? Præmia, quæ de Eccleſia bene meriti polliceri ſibi poſſunt, non in externis atque humanis noſtro judicio conſiſtunt honoribus; ſed ſpiritualibus atque in futura aliquando vita ex manu unici Eccleſiæ Capitis capiendis. Quale Eccleſia ſibi arrogare poteſt jus diſtribuendi honores, largiendi prærogativas, cum illi nunquam imperium in reſpublicas conceſſum atque datum fuerit. Facultas vero diſtribuendi honores atque dignitates concedendi, jus eſt, quod Majeſtas exercere ſola poteſt, quam Eccleſiæ in Chriſtianum Orbem concedere idem eſt, ac Principes, Reges & Reſpublicas ſua independentia, ac majeſtate privare, & ſupremum dominium in Eccleſiam reſignare, ex quo præjudicio, quæ clades, quæ infelicitas, quæ turbae in Orbem Chriſtianum fuerint invectae, loquuntur hiſtoriae, horrent noſtra tempora.

§. XIV.

His jam poſitis fundamentis contemplemur, quam lubrico ſtent talo plura argumenta, quae in controverſiis praecedentiarum allegari ſolent, nobis autem deſtructa

cta jam Ecclesiae & Pontificis autoritate sola fulciri videntur. Sunt I. qui praecedentiae ius aliquod oriri credunt ex *antiquitate Christianæ fidei assumptæ (cc)*. Ita VALDESIVS inter primarias rationes, cur Hispaniae Regi inter Christianos Principes primus sit concedendus locus, recenset; *Hispaniam primum esse regnum in recipienda & profitenda fide Christiana tam in universa regione, quam in quibusdam ejus provinciis, in ea primam ecclesiam fuisse conditam, primum concilium celebratum, primum Pontificem ex hac natione electum, primum Imperatorem creatum, primam epistolam a Pontifice missam, primum legatum & nuntium destinatum; primum sanctum, cui Ecclesiam dedit Roma, primus, qui converterit Imperatores.* Magna hinc inter Historicos contentio, quo tempore haec vel illa gens Christianismo fuerit initiata (*dd*). Non diffitemur, singulare providentiæ divinae id beneficium esse, quod haec vel illa gens idolorum servitutem citius ejurare potuerit, quam quidem altera: non negamus, deberi ipsi aliquam laudem, quod ad excutiendam idololatriam & abjiciendum atheismum pronior fuerit; ex quo autem nova accedere debeat dignitas non video, cum gens, quae posterior ad fidem Christianam se convertit, eandem profiteatur, quam ea, cui ad Christiana sacra prior aditus fuit: eaque licet posterior aeque Christiana sit ac altera, imo duram subiret conditionem, si amplectendo Christianam religionem, aliquid suae dignitati detrahi sentiret: quod ut inhumanum esset, ita nullo jure fieri posse existimamus.

 §. XV.

(*cc*) VALDESIVS de Dignitate Regum regnorumque Hispaniæ Cap. VI. fol. 52.

(*dd*) Dn. STIEVIUS in Ceremoniali Europæo. p. 37. CRUSIVS de *Præcedentia Cap. VI.* §. 44. *p.* 63.

§. XV.

Objiciunt *Itcundo* alii merita, quibus Ecclesiam Christianam Respublica vel Princeps quidam ornavit: hinc propter eorum magnitudinem priorem deberi locum atque praerogativam existimant. Prolixissimi sunt in enumerandis his meritis atque contexendo indice praeclare in Ecclesia gestorum, de Praecedentiis Scriptores. Intricata tamen atque confusa haec disputatio. Primo enim in conceptu *de Ecclesia* non semper una differentium est opinio, cum plerique, in sensu nimis angusto, per Ecclesiam intelligant Romanam, quae tamen, si ingenue loqui licet, particularem modo constituit Ecclesiam, & sub titulo universalis Ecclesiae minime venire poterit. Altera quaestio hoc loco consideranda ea est, quaenam *meritorum* sit natura, ex quibus jus aliquod praecedentiae oriri debet. Id definire, multum habet difficultatis. De Ecclesia bene mereri, nobis dicitur, integritati Ecclesiae conservandae studere, abusus mores in Ecclesia corrumpentes extirpare iisque obicem ponere, docentes in Ecclesia, ut suo satisfaciant muneri, quibusvis mediis adigere, omnibus viribus laborare, ut genuina religionis principia atque fundamenta ignorantium animis insinuentur, ne pessimis in Ecclesia exemplis scandala excitentur, hostibus atque persecutoribus Ecclesiae violentia quaevis audentibus resistere, eorumque conatus repellere. Aliis alia de meritis in Ecclesiam est opinio: illis enim de Ecclesia bene mereri dicitur, si honores singulares Præsulibus exhibeantur, ii speciali potestate aut mundanis decoribus ornentur, divitiæ, opes, territoria, provinciæ offerantur, potestas ecclesiastica omnis civilis imperii expers declaretur, hoc vero illi subjiciatur. Sunt, qui talia præstant, *charissimi filii*, hi Ecclesiæ romanæ judicio bene merentur de Ec-

clesia,

cleſia, digni, qui priorem occupent locum, ita ut omnes incenſi præcedendi cupidine, ad eam implendam nihil faciant, quam ut alios numero beneficiorum in ſedem Pontificiam collocandorum vincant. En profuſæ liberalitatis præmium. Aſt quis non ſubodorari poterit pontificiæ ſedis arcanum, quæ *merita in Eccleſiam* juxta poſteriorem ſenſum examinare ſolet, qnem rejecimus, & pro titulo omnino inhabili ad concedendam aliquam dignitatis prærogativam habemus. Nulla hic concludendi vis: *Magna gentis alicujus aut Principis humanitas atque benignitas in Romanam fuit Eccleſiam; ergo ipſi reliqui Principes aut Reſpublicæ loco cedant.* Id non negamus, majorem Romanæ Eccleſiæ erga benefactores illos eſſe obligationem, atque grati animi declarandi ſtudium, quod tamen ita declarandum eſt, ne tertii jura lædantur.

§. XVI.

Forte non majus robur *tertio* erit argumento, quod ab inſignibus atque titulis, quibus Princeps aut Reſpublica a ſummo Pontifice ornatur, deducunt (*ee*). Iam ſuperius monuimus, nullam nos agnoſcere Eccleſiæ aut Pontificis autoritatem in novis dignitatibus introducendis; nullum quoque argumentum pro adſtruendo quodam præcedentiæ jure ex his titulis, qui a ſola ſedis Pontificiæ impoſitione dependerunt, derivare, & pro ſolido habere poſſumus prærogativæ teſtimonio. Nihil hi tituli inferunt præter ſingularem exiſtimationem, quam Romani Præſules non commodiori ratione quam liberalitate, tam promto ac minus caro pretio exſolvenda, teſtari voluerunt: quæ tamen eo pretioſior gentibus

(*ee*) CANTELIVS Part. 2. diſſ. I. quæ cognomina Romani Pontifices aliis dederunt. p. 154.

visa est, quo major de similibus titulis excitari poterat præsumtio. Interim nullam videmus necessitatem, quomodo illi, qui non iisdem aut aliis elogiis condecorati fuerunt, se inferiores habere cogi potuerint, imprimis cum subsequentia tempora docuerint, genuinam horum titulorum significationem non ad quemvis illorum Possessorem ita applicari potuisse, ut is fuerit, qui appellari debuerit, cum potius ejus mores a vero tituli, quem gerebat, sensu aberraverint, ita ut omnis elogii vis marcescere videretur.

§. XVII.

Hæc de fundamentis Præcedentiæ concedendæ, quatenus ex traditionibus curiæ romanæ repetuntur, dixisse sufficiat; ex quibus forte clarum erit, pontificiam sedem, cum nulla polleat in Principes Christianos jurisdictione, haud competentem judicem in illustribus Præcedentiarum controversiis agere: cæterum non inficiamur ea, quæ jam adduximus, argumenta multum facere posse ad augendam molem librorum, qui de Præcedentiarum controversiis tractant, & ingenio scribentium optimam præbere occasionem excurrendi, ac eleganti eloquentiæ apparatu eorum contenta proponendi. Nobis impræsentiarum nihil magis curæ est, quam ut illa argumenta sine omni præconcepta opinione consideremus, neque multitudine neque autoritate contradicentium moveamur, imprimis cum gravissimum in hac doctrina deprehendamus inter scriptores dissensum, quibus nihil frequentius est, quam ea respuere atque rejicere, quae aliis tanquam certissima decisionis principia laudantur. Ulterius pergimus, &, cum satis dictum fuerit, *quantum romanis legibus & canonicis constitutionibus autoritatis in his controversiis sit tribuendum*, omni prorsus dubio caret, has quaestiones ex jurisprudentia Univer-

Universali lucem atque decisionem petere. Haec enim sola est, quæ actionibus liberarum gentium normam præbet, ad quam illæ sunt examinandæ. Hinc periculum faciamus, & quid de his controversis ex principiis juris universalis statuendum sit, videamus, certi, quod positis genuinis fundamentis, in ruinam pronæ sint omnes apparentes rationes, quæ plerumque magis ornate quam vere allegari solent.

§. XIIX.

Gens, quæ nullius Imperio obnoxia & ab omnibus pactis libera est, nullum superiorem, excepto DEo, agnoscit, nullam legem habet, quam quæ omnium hominum lex est universalis, & ad cujus observantiam omnes in hoc universo obligantur. Iste populus, ea respublica ita se erga alias respublicas atque gentes gerat, ut omnium laesionem evitet, & mutua humanitatis officia alteri genti & reipublicae exhibeat, ac reciproca expectet. In hac plena libertate atque independentia gratulabitur sibi, quod quaevis alia gens & respublica nihil ab illa postulare & exigere queat, quod ex generalibus humanitatis principiis urgere nequeat. Inde videbit gentium a se non dependentium aequale jus, nullum alterius in alteram imperium legitimum; ipsi ea licita esse, quae alteri licent, & ad quamcumque majorem felicitatem legitimo adspirare modo non esse nefas: eam habet majestatem, quam omnes aliae respublicae; cum libera sit, ejusque potestas a nemine, nisi a DEo, dependeat. Ex ea independentia & aeqnali jure fluit infallibilis conclusio: *natura omnes gentes esse liberas ac independentes, ita esse æquales, ut nulla ab altera aliquid exigere possit, quod alteri reciproce præstare nolit.*

§. XIX.

Igitur majores honores alteri genti exhibere cogi non poteſt, quam ab ipſa accipit. Dices forte: eſt altera gens potentior, armis valida, imperium ipſi latiſſimum, fines ampliſſimi: tua anguſtioribus continetur terminis. Quid tum? neque tua gens potentiori eſt ſubjecta & imperio illius ſubeſt: imperet innumeris aliis populis, tua gens ſalva eſt & immunis ab illius dominio. Pergis: ſunt vires potentiori tuam ſubjugandi gentem. Quaeſo, an juſte, an legitime id fiet? neque jam ſubjecta eſt: bellum aleae ſimile eſt: non deſunt exempla, regna & imperia mole ſua deſtructa fuiſſe, minora creviſſe, cum maximarum rerumpublicarum initia fuerint tenuia; videndum, quis vincat, non obediendum, jugum ſubeundum ante cladem & captivitatem: forte non deerunt amici, qui alterius magnitudinem & alios devorandi libidinem aegre ferent: habebit gens minor amicos, fœderatos, potentior plures inimicos & hoſtes inveniet: interim conſilii omnino eſt, ne temere offendatur potentior, tempori aliquando eſt cedendum, imo prudentia ſuadet, ſi potentioris iram atque vindictam evitare poſſis humanitatis & urbanitatis quadam teſtificatione, ne intempeſtiva moroſitate te graviori exponas periculo. Quid alii objicient, divitias atque ſplendorem gentis, tuae civitatis paupertatem atque ſimplicitatem? Sed contemnit rerum abundantiam, aut paucis contenta vivit. Nihil eam juvant aliarum gentium divitiæ, ex quibus nulla in te profluunt beneficia: forte illas acquirendi quoque non deerit occaſio: ſequatur exemplum ditioris gentis, quae eam ſibi felicitatem labore & virtute comparavit: aut ſi fortunae & naturae indulgentia acceperit, felicem aeſtimare licet: inde alteri nullum jus competit, tuam flocci aut minoris habendi

bendi gentem: imbecillitatis magnae ſignum eſt, bonis, quae natura dedit, ſuperbire, aut, ſi virtute quaeſita ſunt, credere, aliis non eandem patere viam. Narrabunt alii praeclara gentis facinora, producent majorum imagines, canent majorum bello paceque geſta: Tuae genti obſcura nomina, nulla aut tamen non auguſta in orbe fama: Turbas excitabunt ſcriptorum, qui laudes & res gentis immortalibus monumentis prodiderunt. Quorſum haec ſpectant? Videbis primam velle illam gentem inter homines eſſe, primum occupare locum, aliasque nationes ſibi inferiores credere. Quid regeris? Virtutem in quavis gente colendam ac ſuſpiciendam eſſe. Multum vanitatis atque ambitionis in gentium laudibus occurrere, & pro virtutibus aliquando jactitari, quae vitiis gravioribus annumeranda ſunt: aeſtimandos, qui virtutis elogio claruerunt, cujuscunque gentis cives fuerint: illos autem gentem minime integram nobilitaſſe, ut ea praerogativam atque praecedentiam prae aliis jure ambire queat: forte & Tuae genti non deerunt illuſtria nomina. Prodeunt alii, qui *inſignia* atque *titulorum* plauſtra producunt, quibus eorum patria ornatur; quique ſibi imaginantur, ex his titulis tantum conciliari ſplendoris, ut gentes iisdem elogiis non ornatae pro inferioribus habendae ſint. Sed ſi quaeras, unde ea inſignia illosque acceperint titulos, videbis, haec ornamenta vel ab iis petita, quorum olim credebatur eſſe ſimilia jura concedere, vel proprio motu aſſumpta: quid impedit, quo minus Tua Reſpublica, ſi ipſi e re ſua eſſe viſum fuerit, eadem utatur libertate? quid ſi alii proprio auſu aſſumptos titulos denegare voluerint? liberum erit hanc in illos retorquere injuriam; cum enim tua gens nulla neceſſitate aut alia lege obligata aliarum gentium atque populorum inſignia atque titulos

agnoverit, eandem humanitatem ſibi ab aliis gentibus pollicebitur, quae ſi denegata fuerit, retorſionis privilegio uti poterit. Quid tandem ad illorum objectiones reſpondendum, qui primarium praerogativae fundamentum in *antiquitate regni aut reipublicæ* quaerunt? neque illud ſolidum derivandae praecedentiae argumentum eſſe fatemur. Non enim ſolum demonſtratio antiquitatis apud plerasque gentes res eſt obſcura multisque dubiis involuta: verum etiam, ſi illa doceri poſſit, nullum tamen praecedendi jus tribuere poteſt, cum ex temporis diuturnitate nulla in reliquas respublicas accreſcat eminentia: nullo enim tempore majus aliquod jus in alias civitates independentes accedit, nullus naſcitur titulus, cur in recentioribus rebuspublicis prærogativam aliquam exigere poſſit, quæ ſua principia & natales nulla ratione ab antiquiori civitate repetunt.

§. XX.

Hæc quaſi in compendio dicta ſufficiant: non obſcura forte erit noſtra ſententia, quam præcedenti §. XIX. expoſuimus: nullam rempublicam præ altera exigere poſſe ſingulares honores, licet provocet 1) ad majorem potentiam, 2) ad divitias, 3) ad virtutes & merita gentis, 4) ad multitudinem & excellentiam titulorum, 5) ad antiquitatem: quibus tamen argumentis plurumque uti ſolent, qui de præcedentiis ſcripſerunt (*ff*), additis aliis, quæ tamen ad dicta capita redigi poſſunt, hinc a nobis ſilentio prætermiſſa ſunt, cum nimis prolixum fuiſſet, omnes excutere oratorios floſculos, quibus alii atque alii rerumpublicarum ac Principum prærogativas

(*ff*) DN. LVNIG: in Theatro Cerem. Tom. I. p. 9.

vas extollunt: Una tamen hic attingenda nobis videtur quæstio: *an ex forma reipublicæ fundamentum aliquod ad præcedentiam adstruendam aut denegandam desumi possit?* Ita nonnullis videtur: proinde Respublicas regnis ex juris quadam necessitate cedere nonnulli asserunt: alii regnum successivum electitio anteponunt & vice versa. De rebus publicis, an regnis præferendæ aut pares æstimandæ sint, differit PVFENDORFIVS (gg) in hunc modum: *Ex hisce omnibus satis firmiter videtur concludi, ex obligatione perfecta, quæ in altero jus proprie dictum præsupponit, Regem revera talem non teneri loco cedere alteri Regi tanquam digniori, ut ut hic conditionibus jam enumeratis præpolleat; neque civitatem liberam alteri civitati liberæ, licet antiquiori aut potentiori. Quia nec civitas popularis in se videtur dignitate inferior civitate monarchica, quamvis in civitate democratica nemo unus reperiatur, qui cum Rege comparari possit. Unde nec civitatis liberæ legatus necessario legato Regis loco cedere tenebitur.* Eædem rationes ad alteram quoque quadrant quæstionem: non in id consentimus, æqualia liberarum gentium esse jura non videmus, cur aliqua differentia constituenda sit inter Principatus, qui successione transmittuntur, vel electione conferuntur. Gentis enim cujusvis libero arbitrio relictum esse credimus, quam rationem regiminis sibi maxime conducere credat, hinc enim eadem semper manet majestas, eadem ab extraneis independentia, & ita illæsa quoque intuitu aliarum gentium æqualitas, nihil intererit, quid domi gens agat, & qua ratione suam ordinaverit rempublicam.

(gg) SAM. PVFFENDORF in differtat. de Existimatione.

§. XXI.

Ita ex generalibus jurisprudentiæ universalis principiis disseruimus, quae cum nonnullis a praxi atque experientia aliena videbuntur, jam illis quoque satis faciendum erit. Plurima enim in promptu sunt exempla, praecedentiam inter liberas gentes fuisse observatam, quod etiam testantur innumerae praecedentiarum lites, quae moveri non potuissent, nisi jus aliquod praecedendi inter liberas gentes introductum fuisset: quamvis hoc nostro aevo hae lites quodammodo refrigescere incipiant, & inprimis in negotiis majoris momenti illustres personae ab his contentionibus abstrahere soleant, cujus exemplum in novissimis Trajectensibus tractatibus vidimus (*bb*); Imo certum sit, has lites amicitiae atque concordiae inter gentes conservandae magno detrimento & impedimento esse. Certum itaque est, jure originario nullam gentem alteri debere praecedentiam illam vero, quam hodie observari attendimus, ex solo usu atque longaeva possessione originem traxisse, ad illam autem obtinendam non parum contulisse rationes, quas superioribus §. §. examinavimus, quae tanquam causae suasoriae considerari possunt, ex quibus, gens ut genti cedat, commota forte fuit. Potuerunt igitur gentes a prima institutione atque libertate recedere, potuit uni aut alteri praerogativa concedi, non quidem necessitate legis aut juris, sed libera voluntate ac concessione: quæ enim solo facto atque potentia aut ex humanitate descendit & indulta est prærogativa, nullam producere potuit obligationem & aliquod jus in alium transferre: hinc de isto præcedentiarum genere nobis hic sermo non est. Res igitur evenisse hunc in modum nobis

(*bb*) *Lettres historiques & galantes Tom. VI. p. 143.*

nobis videtur: inceperunt gentes aliquem in ſuis conventibus conſtituere ordinem, ni fallimur, concilia primam præbuere in orbe Chriſtiano occaſionem: Approbarunt eum ſeſſionis & præcedentiæ ordinem, utrumque ſubmiſerunt, eodem quoque in aliis conventibus uſae, adeſt hic conſenſus, & adfuit aliquando expreſſus, aliquando tacitus, ſi alteri ſine controverſia prior datus fuerit locus. Inde jus ipſi quaeſitum & ex hoc Conſenſu praecedendi facultas derivata fuit: quae cum ſemel agnita, ii, qui ſponte ceſſerant, jam non reſilire & antiquum ordinem infringere potuerunt. Haecque eſt ratio, cur in controverſiis praecedentiarum ad uſum atque obſervantiam provocetur, imo exempla plus valeant quam rationes, quarum infirmitatem ſuperius demonſtravimus. Sane ſi quod eſt praecedentiae fundamentum, illud eſt, quod in conſenſu gentium quaerendum nobis videtur, cum aliud, quod perfecte obliget, neſciamus, ſalvo tamen rectius ſentientium judicio, quibus noſtras non obtrudimus opiniones, ſed informationem melioremque doctrinam expectamus.

